

Zaterdag 18 oktober 2021

Kinderrechten mogen we nooit meer in lockdown laten gaan

De coronapandemie en de gezondheids crisis die eruit voortkwam heeft ons allemaal getroffen en uitgedaagd met richtlijnen die van bij het begin zeer streng waren. Met een lockdown die uitgesproken werd midden maart 2020 en die deed wat nog nooit gebeurd was in onze geschiedenis; scholen die sloten, familieleden en vrienden die geen contact meer mochten hebben, gezinnen die op zichzelf aangewezen waren, mensen die plots massaal thuis moesten werken of mensen die toch moesten gaan werken terwijl niemand nog buitenkwam, de publieke ruimte die verboden terrein werd.

Van bij het begin van de coronacrisis in maart stroomden de klachten binnen op onze Klachtenlijn en kregen we alarmerende signalen van middenveldorganisaties. We probeerden de rechten van kinderen en jongeren onder de aandacht te brengen bij kabinetten, overheden en parlement. We wilden van kinderrechten een belangrijke richtingaanwijzer maken bij de uittekening van de maatregelen. In de weken die volgden stelden we echter vast dat kinderrechten enorm onder druk kwamen te staan en de angst voor de gevolgen van het virus alle andere argumenten overschreeuwde. We waren ontzet over het feit dat de stem en het perspectief van kinderen en jongeren zo afwezig bleef in het debat en beleid. Richtlijnen zelf hielden niet genoeg rekening met het recht op spel, op jeugdhulp en onderwijs.

Daarom hebben we in mei 2020 via een grote bevraging samen met de Kinderrechtencoalitie en het Kenniscentrum Kinderrechten de stem van kinderen en jongeren zelf laten horen. Meer dan 44.000 kinderen en jongeren deden mee en lieten ons weten wat corona voor hen betekent. De massale reactie bevestigde ons aanvoelen dat de jeugd al veel te lang niet aan het woord kwam en de maatregelen vooral moest ondergaan. De conclusies waren glashelder; er was meer stress, verveling en eenzaamheid bij kinderen en jongeren en meer ruzie en geweld thuis. Kinderen en jongeren misten het meest van al hun vrienden en familie en de grote meerderheid wilde liever terug naar school. Heel wat kinderen hadden al twee maanden niemand om mee te spelen en heel wat jongeren kwamen niet of bijna niet buiten. Bovendien gaven veel kinderen en jongeren aan thuis of in de voorziening niet te mogen meepraten over de regels.

Vooraf voor kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie zonder vangnet, was de coronacrisis zwaar. Kinderen en jongeren zonder verblijfspapieren, kinderen en jongeren met een beperking of met zware financiële of andere moeilijkheden thuis, kinderen die in voorzieningen wonen. Ze verdwijnen uit beeld als de diensten waar je asiel aanvraagt sluiten, als de scholen sluiten en als jeugdhulpvoorzieningen de deuren sluiten voor de buitenwereld. Men zocht naar alternatieven; een digitale registratie van asielaanvragen, digitaal onderwijs, digitaal contact tussen ouders en kinderen in de zorg of zelfs digitale zorgverlening. Maar voor heel wat kinderen, jongeren en hun gezin is het digitaal alternatief geen valabele keuze.

Corona legde de kwetsbaarheid van onze samenleving bloot maar ook haar kracht. Vrijwilligers die heel wat noden probeerden op te vangen, jeugdwelzijnswerkers die alles deden om in contact te blijven en gingen aanbellen aan de voordeur van gezinnen die ze kenden, leerkrachten die takenbundels in de brievenbussen gingen steken, die, bezorgd om het mentale welzijn van de kinderen op de stoep gingen staan om een babbeltje te slaan of zoomsessies organiseerden. Maar ook welzijnswerkorganisaties en vrijwilligers die op het terrein acties opzetten om gezinnen in armoede te helpen, hotels die hun deuren opzetten voor daklozen en migranten, hulpverleners die deden wat ze konden om in connectie te blijven met hun gezinnen en die in de voorziening extra zorg en aandacht gaven aan jongeren in deze emotioneel moeilijke periode.

De neveneffecten van de zware maatregelen waren echter onverantwoord groot en kunnen bovendien nog zeer lang doorwerken. Heel wat kinderen en jongeren zijn in de loop van 2020 en 2021 in twee opeenvolgende schooljaren meer dan anders geconfronteerd geweest met geweld en stress, hebben achterstand opgelopen op vlak van school, hebben terug stappen achteruit gezet in hun ontwikkeling door de begeleiding. Vooral voor onze jongeren in het secundair was ook het afgelopen schooljaar zwaar. Hun leven stond vaak on hold wat een zware impact had op hun mentale welzijn. Het halftijds digitaal onderwijs, het gebrek aan vrijetijdsactiviteiten

en aan mogelijkheden om hun vrienden te zien woog op hen. Net op een moment in hun leven dat ze nood hebben aan wat afstand van de gezinsbubbel. We kregen ontzettend veel meldingen hierover van ouders, professionals maar ook van jongeren zelf.

Deze crisis heeft problemen waar kinderen en jongeren mee worstelen opnieuw heel zichtbaar gemaakt en heeft ons ook veel geleerd. Het heeft het belang en de urgentie getoond van de strijd tegen kinderarmoede. Het heeft het enorme belang getoond van onze scholen en onze publieke ruimte. Het heeft de veronderstelling onderuit gehaald dat alle kinderen mee zijn met het digitale onderwijs. Het heeft ons helaas ook getoond dat kinderen en jongeren vaak nog steeds geen stem krijgen rond de tafel als er beslissingen genomen worden. Terwijl ze het recht hebben om gehoord te worden. Kinderrechten mogen we nooit meer in lockdown laten gaan en de lessen die we getrokken hebben moeten we meenemen voor de toekomst.